

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

==== Izpitna pola 1 ====

1. feladatlap

Obča zgodovina

Egyetemes történelem

Ponedeljek, 7. junij 2010 / 90 minut

2010. június 7., hétfő / 90 perc

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

**SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

*Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.
A feladatlap 16 oldalas, ebből 1 üres.*

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

A feladatlap 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is. A feladatok megoldásakor támaszkodjon a képanyagra!

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

RAZSVETLJENSTVO IN FRANCOŠKA REVOLUCIJA A FELVILÁGOSODÁS ÉS A FRANCIA FORRADALOM

1. Po koncu srednjega veka se je v Evropi začelo novo kulturno in duhovno gibanje razsvetljenstvo. V katerem stoletju se je razširilo razsvetljenstvo? Obkrožite pravilni odgovor.

A középkor végén Európában új kulturális és szellemi mozgalom vette kezdetét – a felvilágosodás.

Melyik évszázadban terjedt el a felvilágosodás? Karikázza be a helyes választ.

(1 točka/pont)

- A 16. stoletje / század.
B 19. stoletje / század.
C 18. stoletje / század.

2. Razsvetljenci so imeli nove predstave o družbi. Med drugim so zagovarjali enakost pred zakonom in versko strpnost.

Pojasnite pojma, ki sta značilna za razsvetljenstvo.

A felvilágosult gondolkodók új társadalmi nézeteket fejtettek ki. Többek közt a törvény előtti egyenlőséget és a vallási toleranciát támogatták.

Magyarázza meg a felvilágosodásra jellemző két fogalmat.

(2 točki/pont)

ENAKOST PRED ZAKONOM / A TÖRVÉNY ELŐTTI EGYENLŐSÉG

VERSKA STRPNOST / VALLÁSI TOLERANCIA

3. Med najbolj znane razsvetljence je sodil Jean Jacques Rousseau. Imenujte naslov njegovega najpomembnejšega dela. Katera je najpomembnejša ideja (zamisli), ki jo je predstavil v tem delu?

Az egyik legismertebb felvilágosult gondolkodó Jean Jacques Rousseau volt.

Nevezze meg legfontosabb művének címét.

Melyik fontos nézetét mutatta be e műben?

(2 točki/pont)

4. Pomemben razsvetljenski filozof je bil tudi Charles de Montesquieu. Napisal je knjigo, v kateri je zagovarjal tezo o delitvi oblasti. Na katere tri veje bi, po njegovem mnenju, morali deliti oblast, da bi bila demokratična? Kako se imenuje njegovo delo, v katerem je predlagal tako delitev oblasti?

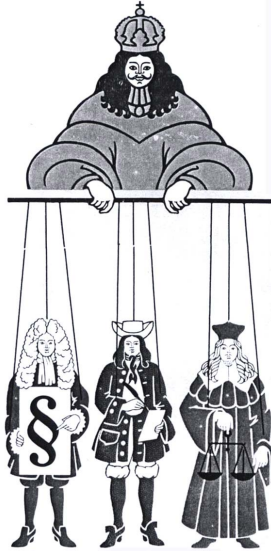
Jelentős felvilágosult gondolkónak számított Charles de Montesquieu. Művében a hatalom felosztásáról szóló eszmét indokolta meg.

Melyik három ágra kellene szerinte felosztani a hatalmat, hogy az demokratikus legyen?

Mi annak a művének a címe, amelyben a hatalom felosztását javasolta?

(2 točki/pont)

Slika 1

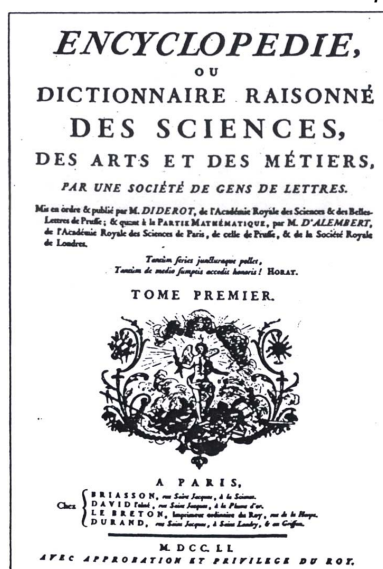

(Vir: Zeiten, Menschen, Kulturen 4, Gegenreformation, Absolutismus, Aufklärung. Kanton Zürich 1980. Str. 128)

5. Razsvetljenci so izdali tudi Enciklopedijo. Pojasnite, s kakšnim namenom so jo izdali. Navedite priimek enega urednika Enciklopedije. A felvilágosult gondolkodók kiadták az Enciklopédiát. Milyen céllal adták ki? Nevezze meg vezetőkénevel az Enciklopédia egyik szerkesztőjét.

(2 točki/pont)

Slika 2: Naslovna stran Enciklopedije

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 146. DZS: Ljubljana)

6. V času razsvetljenstva se je razvila tudi nova ekonomska teorija, imenovana fiziokratizem. Kateri družbeni sloj naj bi bil po mnenju fiziokratov najproduktivnejši del družbe? Kako naj bi država pomagala temu delu družbe, da bi lažje živel? Iz spodnjega besedila razberite kaj je po mnenju fiziokratov tisto, kar državi prinaša dohodke?

A felvilágosodás idejében egy új közgazdasági elmélet fejlődött ki – a fiziokratizmus.

Melyik társadalmi réteg a legproduktívabb a fiziokraták szerint?

Hogyan nyújtana segítséget az állam e rétegnek a könnyebb megélhetés érdekében?

Az alábbi szöveg segítségével hámozza ki, a fiziokraták szerint mi az, ami az államnak javakat hoz.

(3 točke/pont)

Če razmislimo o načinih, kako doseči bogastvo, pridemo do spoznanja, da so le plodovi zemlje tisti, ki se nenehno na novo ustvarjajo, kajti prvotne potrebe so vedno enake. Le zemlja sama je resnično bogastvo, njena letna obnova prinaša državi redne dohodke ...

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 148. DZS. Ljubljana)

7. Pred fiziokratizmom je obstajala ekonomska teorija, imenovana merkantilizem. Pojasnite, zakaj se je ta teorija imenovala merkantilizem. Opišite dva ukrepa, s katerima so države podpirale merkantilistično politiko.

A fiziokratizmus előtt a merkantilista közgazdaság-elmélet volt jellemző.

Magyarázza meg, miért nevezték ezt az elméletet merkantilizmusnak.

Ismertessen két intézkedést, amelyekkel az egyes államok támogatták a merkantilista politikát.

(3 točke/pont)

8. Razsvetljenske ideje so vplivale tudi na vladarje tistega časa. Mnogi med njimi so sprejeli nekatere zahteve razsvetljenih filozofov in jih poskušali uvajati v reformah, ki so jih izvajali v svojih državah.

Imenujte vladarja, ki sta v Prusiji in Rusiji izvajala razsvetljenske reforme.

Razložite, s kakšnim namenom razsvetljeni vladarji izvajajo reforme.

A felvilágosult eszmék hatással voltak a korabeli uralkodókra is. Sokak közülük elfogadták a felvilágosult gondolkodók egyes eszméit, majd ezeket reformok által érvényesítették, és alkalmazták őket az államukban.

Nevezze meg azt a két uralkodót, akik Poroszországban és Oroszországban felvilágosult reformokat alkalmaztak.

Magyarázza meg, milyen céllal alkalmazták a felvilágosult uralkodók a reformokat.

(2 točki/pont)

9. Razsvetljenske reforme so izvajali tudi v habsburški monarhiji. Izvajala sta jih razsvetljena vladarja Marija Terezija in Jožef II.

Naštejte in opišite tri spremembe, ki sta jih uvedla v kmetijstvu.

A felvilágosult reformokat a Habsburg Birodalomban is alkalmazták, éspedig a két felvilágosult uralkodó: Mária Terézia és II. József.

Sorolja fel és magyarázza meg azt a három változást, amelyeket ők vezettek be a mezőgazdaságban.

(3 točke/pont)

10. V dobi razsvetljenstva je hitro napredovala tudi znanost in pojavili so se novi izumi. Povežite spodnja stolpca tako, da v prazen prostor pred imeni v desnem stolpcu vpišete ustrezno črko iz levega stolpca.

A felvilágosodás idején gyorsan fejlődött a tudomány is, és új találmányok láttak napvilágot. Kösse össze az oszlopokat úgy, hogy a jobb oldali oszlopban levő nevek előtti vonalra írja a megfelelő betűjelet a bal oldali oszlopból.

(3 točke/pont)

A kemija / kémia	_____	Carl Linne
B stopinja / fok	_____	Mihail V. Lomonosov
C parni stroj / gőzgép	_____	Alessandro Volta
D galvanski tok / galván áram	_____	Luigi Galvani
E razporeditev živih bitij / az élőlények rendszerezés	_____	James Watt
F električni tok / villanyáram	_____	Anders Celsius

11. Pred revolucijo je bila francoska družba razdeljena na tri stanove. V obliki krajšega razmišljanja rešite naslednje naloge:
Naštejte, iz katerih treh stanov je bila sestavljena francoska družba in kdo je predstavljal posamezen stan.
Na kratko opišite po dve značilnosti vsakega stanu.
Odgovorite, zakaj državnih stanov pred revolucijo niso sklicali že 175 let.

A forradalom előtt a francia társadalom három rendre oszlott. Rövid elméletben oldja meg a következő feladatokat. Sorolja fel, melyik három rendből tevődött össze a francia társadalom, valamint ki képviselte az egyes rendeket. Röviden ismertesse mindegyik rend két jellemzőjét. Miért nem hívták össze a rendeket 175 évig a forradalom előtt?

(5 točk/pont)

Slika 3: Karikatura treh stanov

(Vir: Grobelnik I., Voje I., 1990: Zgodovina 2, str. 162. DZS. Ljubljana)

12. Pred izbruhom revolucije se je Francija znašla v resni krizi.
Naštejte tri razloge za vsesplošno krizo v Franciji pred izbruhom revolucije.

A forradalom kitörése előtt Franciaország válságba került.

Sorolja fel az általános válság három okát Franciaországban a forradalom kitörése előtt.

(3 točke/pont)

13. Različni finančni ministri so kralju predlagali, naj začne voditi drugačno finančno politiko. Imenujte enega finančnega ministra, ki je pred revolucijo svetoval francoskemu kralju. Kaj so finančni ministri predlagali za izhod iz slabega finančnega stanja? Razložite, zakaj njihovih priporočil na dvoru ne upoštevajo.

A különböző pénzügyminiszterek a királynak más-más pénzügyi politika alkalmazását javasolták. Nevezzen meg egy pénzügyminisztert, aki a forradalom előtt tanácsokkal látta el a francia királyt. Mit javasoltak a pénzügyminiszterek a rossz pénzügyi helyzet megoldására? Magyarázza meg, miért nem vette figyelembe javaslatokat az udvar.

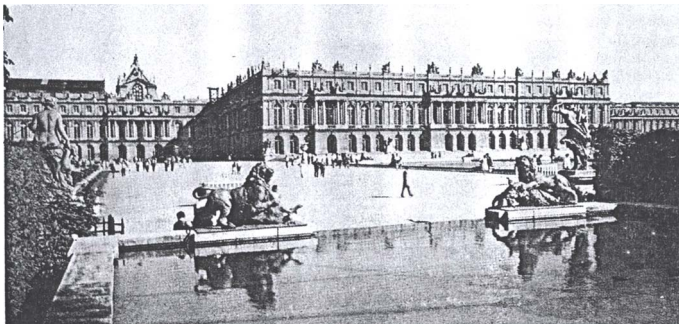
(3 točke/pont)

14. V brezizhodnem položaju je kralj sklical zasedanje generalnih državnih stanov. Kje so generalni državni stanovi po izvolitvi zasedali?

A kilátástalan helyzetben a király összehívta a rendi gyűlést. Hol ülésezett a rendi gyűlés a megválasztása után?

(1 točka/pont)

Slika 4

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 136. DZS. Ljubljana)

15. Po začetku zasedanja je med predstavniki stanov izbruhnil prepir o načinu glasovanju na zasedanju.
Kakšen način odločanja so zahtevali predstavniki tretjega stanu in kakšen način odločanja so predlagali predstavniki drugih dveh stanov?

Az üléskezés megkezdése után a rendek képviselői közt vitára került sor az ülésen levő szavazás módjáról.

Milyen szavazást követeltek a harmadik rend képviselői, mit javasoltak a másik két rend képviselői?

(2 točki/pont)

16. Zaradi nezadovoljstva je izbruhnila revolucija.
S katerim dogodkom in kdaj (datum) se je v Parizu začela revolucija?

Az elégedetlenség miatt kitört a forradalom.

Milyen eseménnyel és mikor (dátum) kezdődött el a forradalom Párizsban?

(2 točki/pont)

17. Da bi pomirili prebivalstvo na podeželju, je narodna skupščina na nočni seji s 4. na 5. avgust 1789 sprejela več sklepov. Preberite spodaj navedeni sklep s tega zasedanja.
Kaj je določal navedeni sklep?

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés, hogy megnyugtassa a lakosságot, az 1789. augusztus 4-ről 5-re virradó éjszakán több intézkedést fogadott el. Olvassa el az itt idézett ülés határozatot.

Mit határozott meg az idézett határozat?

(1 točka/pont)

Proti odškodnini v denarju se odpravijo vse fevdalne pravice po občinah na osnovi pravično ocenjene vrednosti, skladno z letnim dohodkom, pri tem se vzamejo za osnovo dohodki zadnjih 10 let.

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 166. DZS. Ljubljana)

18. Dne 26. avgusta 1789 je narodna skupščina razglasila deklaracijo o pravicah človeka in državljana.

Preberite tretji člen in odgovorite:

Kdo je po razglasitvi deklaracije postal najvišji suveren v Franciji?

Kdo je take ideje zagovarjal v Franciji že pred začetkom revolucije?

1789. augusztus 26-án az Alkotmányozó Nemzetgyűlés kikiáltotta a Az emberi és polgári jogok nyilatkozatát. Olvassa el a harmadik cikkelyt, és válaszoljon:

Ki lett a nyilatkozat kikiáltása után a legfőbb szuverén Franciaországban?

Ki volt az ilyen eszmék pártfogója Franciaországban már a forradalom kezdete előtt?

(2 točki/pont)

3. člen

Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne mora izvrševati oblasti, ki ne izhaja iz naroda.

(Vir: Grobelnik, I., in Voje, I., 1990: Zgodovina 2, str. 167. DZS. Ljubljana)

19. Septembra leta 1791 so v Franciji sprejeli novo ustavo. Kakšno obliko vladavine je s to ustavo dobila Francija? Kako je ta ustava omejila oblast kralja?

1791 szeptemberében Franciaországban elfogadták az új alkotmányt.

Milyen uralkodásmódot kapott Franciország ezzel az alkotmánnyal?

Hogyan korlátozta ez az alkotmány a király hatalmát?

(2 točki/pont)

V Franciji je najvišja avtoriteta zakon; kralj vlada le z zakonom in lahko pokorščino zahteva le na podlagi zakonov.

(Vir: Hozjan, A., in Potočnik, D., 2000: Zgodovina 2, str. 304. DZS. Ljubljana)

20. Revolucija se je vedno bolj zaostrovala. Povežite imena in pojme v levem stolpcu z njihovimi opisi v desnem stolpcu tako, da v prazen prostor vpišete pravilno črko.

A forradalmi események egyre fokozódtak. Kösse össze a bal oldali oszlopban levő neveket és fogalmakat a jobb oldali oszlopban található leírásokkal úgy, hogy a megfelelő betűjelet az üresen hagyott helyre írja.

(3 točke/pont)

A Vendee	_____	Rojen v Švici, zdravnik, v Parizu izdaja najbolj priljubljeni revolucionarni časnik Prijatelj ljudstva; ima odločilno vlogo pri odstranitvi žironde; fanatična mladenka ga je zabodla, ko je ležal v kadi.
B Jean Paul Marat	_____	<i>Svájcban született, orvos, Párizsban a legkedveltebb forradalmi újság, A nép barátja kiadója; fontos szerepet vállal a gironde megbuktatásában; egy fanatikus lány döfte le fürdés közben.</i>
C žirondisti / zširondisták	_____	Naprava za usmrnitev z obglavljenjem med francosko revolucijo. <i>Lefejezésre alkalmazott eszköz a francia forradalom idején.</i>
D Georges Jacques Danton	_____	Pokrajina, v kateri je leta 1793 prišlo do rojalistične vstaje proti revolucionarni oblasti, pri čemer so plemiči pridobili kmete za upor proti republiki. <i>Tartomány, ahol 1793-ban rojalista felkelésre került sor a forradalmi hatalom ellen, amelyben a nemesség megnyerte a parasztságot a köztársaság elleni lázadáshoz.</i>
E montanarji / montanarok	_____	Zastopniki srednjega, zmernejšega meščanstva v jakobinskem klubu, ki se pozneje odcepijo od jakobincev. Njihovi voditelji večinoma prihajajo iz pokrajine Gironde. <i>A mérsékelt középpolgárság képviselői a Jakobinus klubban, akik később elszakadnak a jakobinusoktól. Vezetőik többnyire Gironde tartományból érkeznek.</i>
F giljotina / guillotine	_____	Zastopniki levega radikalnega krila jakobinskega kluba. Predstavljali so malomeščanstvo, delavce in kmete. Znani po svojih radikalnih stališčih. <i>A Jakobinus klub baloldali radikális szárnyának képviselői. A kispolgárságot, a munkásságot és a parasztságot képviselték. Radikális álláspontjukról voltak ismertek.</i>
	_____	Pravnik, eden najboljših govornikov francoske revolucije, ustanovitelj kluba kordeljerov, nekaj časa pravosodni minister, ko nastopi proti pretiranemu nasilju, ga na Robespierrovo pobudo obsodijo na smrt. <i>Jogász, a francia forradalom egyik legjobb szónoka, a Cordellier klub alapítója, egy ideig igazságügy-miniszter. Amikor fellép a túlzott erőszak ellen, Robespierre javaslatára halálra ítélik.</i>

21. Pomembna osebnost v revoluciji je bil tudi kralj, ki se z revolucijo ni strinjal. Pojasnite, kako se je kralj poskušal izogniti nadzoru ljudstva in novi revolucionarni oblasti. Kaj se je na koncu zgodilo s kraljem?

A király is, aki nem értett egyet a forradalommal, fontos szerepet vállalt a forradalomban. Magyarázza meg, hogyan akarta a király kivonni magát a nép felügyelete és a forradalmi hatalom alól.

Mi történt végül a királlyal?

(2 točki/pont)

22. Leta 1793 so oblast v Franciji prevzeli radikalni politiki in uvedli jakobinsko diktaturo. Navedite razlog, ki je prispeval, da so jakobinci v Franciji uvedli diktaturo. Kateri odbor je vodil diktaturo in kdo ga je vodil? Navedite dve spremembi, ki ju je uvedla oblast med diktaturo.

1793-ban Franciaországban a hatalmat a radikális politikusok vették át, és bevezették a jakobinus diktatúrát.

Miért vezették be a jakobinusok a diktatúrát? Nevezze meg ennek okát.

Melyik bizottság és ki vezette a diktatúrát?

Nevezzen meg két változást, amelyet a hatalom a diktatúra alatt vezetett be.

(4 točke/pont)

23. Z usmrtiljijo Robespiera se je končalo obdobje jakobinske diktature.
Kako se imenuje nova oblika vladanja, ki so jo uvedli po koncu jakobinske diktature?
*Robespierre kivégzésével befejeződött a jakobinus diktatúra.
Hogyan nevezzük azt az új uralkodásmódot, amelyet a jakobinus diktatúra után vezettek be?*
(1 točka/pont)
24. Leta 1799 je Napoleon z državnim udarom prevzel oblast v državi. Izdal je tudi nov zakonik.
Kako se je imenoval novi zakonik?
Katere pridobitve revolucije, navedite dve, je uzakonil v njem?
*1799-ben Napóleon államcsinnyel átvette a hatalmat. Új törvénykönyvet is adott ki.
Hogyan nevezték az új törvénykönyvet?
Nevezzen meg két forradalmi vívmányt, amelyet törvénybe iktatott.*
(3 točke/pont)
25. Razvrstite v pravilno časovno zaporedje naslednje odgovore tako, da na črtico pred dogodkom
vpišete ustrezno letnico: 1789, 1793, 1794, 1799, 1804, 1815.
*Tegye a következő válaszokat helyes időrendi sorrendbe úgy, hogy a vonalra írja a megfelelő
évszámot: 1789, 1793, 1794, 1799, 1804, 1815.*
(3 točke/pont)
- _____ Napoleon razglašen za cesarja / Napóleont császárrá kiáltják ki
_____ bitka pri Waterlooju / a waterlooi csata
_____ uvedba konzulata / a konzulátus bevezetése
_____ usmrtiltev kralja / a király kivégzése
_____ smrt Robespiera / Robespierre halála
_____ napad na Bastiljo / a Bastille megtámadása

Prazna stran
Üres oldal